

elverişlidir. Şebın, Yalova-3, KR-2 (Y-1) çeşitleriyle tozlanır. Eylül ayı sonlarında hasat edilir.

SEBİN: Sık dallı, yayvan bir taç gelişmesi gösterir. Cevize uygun tüm yörelerde yetişir. Özellikle geç donların görüldüğü iç bölgelere tavsiye edilir. Çok verimli meyve salkımı 2-4'lü olur. Oval bir meyve yapısına sahiptir. İnce kabuklu, kabuktan kolay ayrılır. İçi dolgun, tane ağırlığı 12 g, iç oranı %63, yağ oranı %67, protein %17 olup, çiçekleri kendine verimlidir. Bilecik, KR-2, Yalova-1 çeşitleri ile tozlanır. Eylül ayı sonlarında hasat edilir.

SEN-1: Erzincan ili Kemaliye ilçesinden seleksiyonla seçilen bir çeşittir. İri ve oval meyvelidir. Oldukça yüksek rakımlı ekolojiden seçildiği için karasal iklimin egemen olduğu ekolojilere rahatlıkla önerilebilir. Dik gelişen bir çeşittir.

MİDLAND: Erken çiçeklenen çeşitler için tozlayıcı bir çeşit olarak kullanılır. Çok verimli bir çeşittir. Yan tomurcularda meyve verme oranı %75'dir. İç ceviz ağırlığı 11 g, iç oranı %52, açık renkli iç ceviz oranı ise %75'dir. Geç çiçeklenen bir çeşittir. Sıcak bölgelerde meyve kalitesi düşüktür. Ağacı küçük olup gelişme gücünü koruyabilmek için ağır bir budamaya gereksinim duyar.

PEDRO: Conway Mayette × Payne melezidir. Geç çiçeklenen çeşitler için tozlayıcı bir çeşit olarak kullanılır. Payne'den 15 gün sonra yapraklanır. Yan tomurcularda meyve verme oranı %65'dir. İç ceviz ağırlığı 6 g, iç oranı %47, açık renkli iç ceviz oranı ise %85'dir. Kabuk yapışması zayıftır. Sıcak bölgelerde meyve kalitesi düşük olup kabuklarda yanıklıklar görülmektedir. Ağacı küçük olup gelişme gücünü koruyabilmek için ağır bir budamaya gereksinim duyar. Pedro çeşidi verimli bir çeşittir.

HARTLEY: Yeni çeşitlerin artmasıyla birlikte son yıllara kadar önemini devam ettirmiş olan eski bir çeşittir. Hartley'in yan dallarda meyve verme oranı %5-10 arasında değişir. Bu çeşidi değerli kılan en önemli özelliği iç ceviz kalitesinin çok yüksek

olmasıdır. Uygun olmayan toprak koşullarında, su stresinin gözlemlendiği yerlerde Hartley'in yetiştirilmesi uygun olmayacaktır. Bu nedenle Hartley yetiştirilecek alanların, derin topraklı, iyi drene edilmiş ve su gereksinimi yönünden sorun olmayan yerler olmasına özen göstermek gerekecektir. Yan tomurcularda düşük oranda meyve veren bu çeşit, Payne çeşidine göre 15-17 gün daha geç yapraklanır. Geç yapraklanması nedeniyle bu çeşidin tozlayıcıları da geç yapraklanan çeşitlerden biri olan Franquetta'dır. Kalp şekilli meyvelerinde ortalama iç ağırlığı 6.1 g iç oranı ise %46'dır. Çok verimli bir çeşittir.

CHANDLER: Kaliforniya orijinli bir çeşittir. Çok geç çiçeklenir. Özellikle vejetasyon dönemi (yaz) uzun olan 600 m rakımı geçmeyen ekolojilerde yetiştiriciliği tavsiye edilir. Meyveleri 14 g olup içi beyazdır. Franguetta çeşidi bu çeşit için tozlayıcı görevini yapar. Meyvelerinin dış kabukları oldukça açık renklidir. Randımanı yüksektir. Verimli bir çeşittir.

FERNOR: Franguetta × Lara melezidir. Geç çiçeklenen Fransız orijinli bir çeşittir. Kesinlikle ilkbahar Geç donlarının problem olduğu ekolojilere tavsiye edilmelidir. Fernette ile tozlanır. Verimli bir çeşittir.

FERNETTE: Franguetta × Lara melezidir. Fransız orijinli verimli bir çeşittir. Geç çiçeklenir. Fernor ile tozlanır. Karasal iklimin hâkim olduğu ekolojilere tavsiye edilebilir.

ATATÜRK BAHÇE KÜLTÜRLERİ MERKEZ
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
YALOVA

Tel: 0.226.814 25 20 Faks: 0.226.814 11 46

Dr. Özlem UTKU

ozlem.utku@tarimorman.gov.tr

http://arastirma.tarimorman.gov.tr/yalovabahce

T.C.
TARIM VE ORMAN
BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar
ve Politikalar Genel
Müdürlüğü

ATATÜRK BAHÇE KÜLTÜRLERİ MERKEZ
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
YALOVA

Çiftçi Broşürü

CEVİZ
YETİŞTİRİCİLİĞİ

Dr. Özlem UTKU
Dr. Erdal ORMAN

YALOVA

CEVİZ YETİŞTİRİCİLİĞİ

Türkiye, ceviz üretiminde yaklaşık 10 milyonu aşkın kayıtlı ağaç varlığı ve 212 bin ton civarındaki üretimle dünyanın önde gelen ülkelerinden birisidir (FAOSTAT, 2014). Ağaç varlığının büyük kısmı tohumdan çıktığı için zengin bir genetik çeşitlilik söz konusudur. Meyvesinin içermiş olduğu besin değeriyle sofralarımızın, kerestesinin kalitesiyle de mobilya endüstrisinin aranılan bitkisidir. Değişik tüketim alanları bulunan bu meyve türü; uzun ömürlü olması, hastalık ve zararlı yönünden çok fazla ilaçlamaya gereksinim göstermemesi, meyvesinin pazar değerinin yüksek olması gibi sebeplerden, bu meyve türüne karşı ilgi her geçen gün artmaktadır. Ceviz üretimini sınırlayan en önemli faktör ilkbahar geç donlarıdır. Ancak ülkemizin özellikle doğusunda sonbahar erken donları da problemler yaşatmaktadır. Cevizlerde verimlilikte en önemli hususlardan birisi de ekolojik faktörlerdir. Ülkemizde bölgelere göre önerilebilecek ceviz çeşitleri geçmiş yıllarda yapılmış olan çalışmalarla belirlenmiştir. Bir bahçede ceviz yetiştiriciliğine karar vermeden önce bahçenin muhakkak suretle toprak analizini yaptırmak gerekir. Yine yörenin uzun yıllar meteorolojik ortalamalarının da bilinmesi yararlı olacaktır. O bölgede daha önce yapılmış cevizle ilgili adaptasyon çalışması varsa bu çalışmanın da sonuçları değerlendirilmelidir. Böylece bütün bu bilgiler ışığında üreticinin çeşit seçimi kolaylaşacaktır.

İKLİM VE TOPRAK İSTEKLERİ

Ceviz birçok meyve türünde olduğu gibi derin, süzek, bitki besin maddesine zengin, organik madde kapsamı yüksek topraklarda rahatlıkla gelişir. Ancak kazık köklü olması ve köklerini derinlere gönderebilme yeteneğinin olması, değişik toprak şartlarına adapte olabilme yeteneği kazandırmaktadır. Ancak dikkat edilmesi gereken husus taban su seviyesinin 2 m'den aşağı olması gerekmektedir. Durgun su tüm meyve türlerinde olduğu gibi ceviz içinde tehlikelidir. Bu yüzden arazinin drenajı büyük önem arz etmektedir. Ceviz bitkisinin, çeşitlere göre değişmekle birlikte 400–1800 saat arasında soğuklama ihtiyacı vardır.

Ceviz hem yüksek hem de düşük sıcaklığa karşı hassastır. Yüksek yaz sıcaklarına karşı yeşil kabukta yanmalar görülebilmektedir. İç cevizde yüksek sıcaklıklarda büzülmelere rastlanmaktadır. Zararlanmalar 40–42°C'den sonra kendisini daha fazla hissettirir. Genç ceviz ağaçlarının taze sürgünleri –9°C'de bile zararlanırlar. Sonbaharın erken donlarında –8°C ile –9°C'de zarar görebilirler. En hassas olduğu ilkbahar geç donlarında –1°C'de bile çiçekleri zarar görebilir.

BAHÇE YERİNİN SEÇİMİ VE BAHÇE TESİSİ

Ceviz kazık köklü bir meyve türü olduğu için kökleri derine gider. Bu nedenle bahçe tesisi yapmadan önce toprak hazırlığının çok iyi yapılması gerekmektedir. Dikimden önce dip kazanla muamele yapmak fayda sağlayacaktır. Yine tek soklu pulluk ile derince sürülüp toprak iyice havalandırılmalıdır. Daha sonra herhangi bir ikileme aleti ile toprak ikilenir. Dikim yerleri işaretlenip toprak burgusu ile fidan çukurları açılır. Çukur derinliği ve genişliği en az 50 cm olmalıdır. Yapılacak toprak analizine göre toprağa dikim öncesi yanmış ahır gübresi vermek faydalı olacaktır. Eğer taban suyu seviyesi yüksek veya toprağın suyu süzmede problemi var ise mutlaka drenaj için önlem alınmalıdır. Yer seçimi yaparken mümkünse güneye bakan ve hafif meyilli araziler tercih edilmelidir. Hakim rüzgar konusunda sıkıntı yaşanıyor ise mutlaka rüzgar kıran ile önceden önlem alınmalıdır. Bahçe tesisi yapılırken dikim aralık ve mesafelerin tespitinde, çeşit özelliğinin yanı sıra kültürel işlemlerin uygulanabilirliği de dikkate alınmalıdır. Dikim aralık mesafeleri sayılan bu etkenleri dikkate alarak 8×8 m veya 10×10 m tercih edilmelidir. Bahçe kurarken çiçeklenme dönemleri birbiriyle çakışan çeşitlerin bir arada dikilmesine dikkat edilmelidir.

BUDAMA VE TERBİYE ŞEKLİ

Cevizde budama diğer meyve ağaçlarına uygulanan budama şekline farklıdır. Ceviz fazla oranda budama gerektirmeyen bir ağaçtır. Dikimlerden sonra ilk 2 yıl içinde terbiye şekli olan Modifiye lider şekli verilmelidir. Cevizlerde diğer meyve türlerinde

olduğu gibi her yıl verim budaması, üst üste binen dalların kesimi, kuruyan, yaralanan ağaçların çıkarımı yapılmalıdır. Cevizde uç alımından ve kalın dal kesiminden mümkün oldukça kaçınılmalıdır.

YALOVA-1: Ağacı yayvan ve kuvvetli bir taç gelişmesine sahiptir. Salkımda meyveler 1–2'li olup, kabuk orta kalınlıkta, az pürüzlü, oval şekilli bir çeşittir. Meyve ağırlığı 16 g, iç oranı %50'dir. Yağ oranı %70, protein oranı %23 olup, kabuktan ayrılması kolaydır. Düşük rakımlı iç bölgelere önerilebilir. Nisan ayının başında yapraklanır. Geç donların görülmediği yerlerde yetiştirilmesi tavsiye edilir. Kuru ve taze ceviz olarak tüketilmeye elverişlidir. Yalova-4, Kaplan-86, Şebın çeşitleriyle tozlanır. Eylül ayının ortalarında hasat edilir.

YALOVA-3: Dik, yayvan dallı olup, orta kuvvetli bir taç gelişimi gösterir. Salkımda meyveler 2–3'lü oluşur. İnce kabuklu ve ovalimsi bir meyve şekline sahiptir. Meyve ağırlığı 13 g, iç randımanı %53'dür. Yağ oranı %69, protein %21 olup, kuru ceviz olarak tüketilmeye elverişlidir. Kabuktan ayrılması çok kolaydır. Ceviz yetişen düşük rakımlı bölgelere tavsiye edilebilir. Yalova-1, Bilecik ve Tokat-1 (60 TU-1) çeşitleriyle döllenir. Eylül ayı sonlarında hasat edilir.

YALOVA-4: Yayvan, dik dallı ağacı orta kuvvette gelişme gösterir. Erken çiçeklenir. Geç donların görülmediği yerlerde yetiştirilmesi tavsiye edilir. Meyveler 2–3'li oluşur. Meyve içi dolgun olup kabuktan kolay ayrılır. Tane ağırlığı 13 g, iç oranı %52, yağ oranı %69, protein %17'dir. Kuru ceviz olarak tüketilmeye elverişlidir. Yalova-1, Kaplan-86 çeşitleriyle döllenir. Eylül ayı sonlarında hasat edilir.

BİLECİK: Dik, yayvan ve kuvvetli bir taç gelişmesi gösterir. İç bölgelerde yetiştirilir. Özellikle, geç donların görüldüğü yörelere tavsiye edilir. Meyve salkımı 2–3'lü yapıdadır. %30 yan dallarda meyve yapar. İnce kabuklu, içi dolgun, kabuktan kolay ayrılır. Tane ağırlığı 13 g, iç oranı %53, yağ oranı %68, protein %18'dir. Kuru ceviz olarak tüketilmeye